

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรอบรมการทำสตูปข้าว สำหรับผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่ ของทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 โดยใช้รูปแบบ SECI” ในครั้งนี้ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ขั้นตอนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งสิ้น 18 คน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็น Knowledge Expert ได้แก่ ผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 รุ่นที่ 3 จำนวน 9 คน เป็นประชากรที่ผู้วิจัยใช้สำหรับสัมภาษณ์เพื่อจับประเด็นความรู้ จนนำไปสู่การพัฒนาชุดความรู้ ชุดที่ 1

กลุ่มที่ 2 เป็น Knowledge Expert ได้แก่ ผู้สื่อข่าวที่มีความเชี่ยวชาญในการทำสตูปของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 จำนวน 6 คน เป็นประชากรที่ผู้วิจัยใช้สำหรับสัมภาษณ์เพื่อจับประเด็นความรู้ จนนำไปสู่การพัฒนาชุดความรู้ ชุดที่ 2

กลุ่มที่ 3 เป็น Knowledge Manager ได้แก่ กองบรรณาธิการข่าวของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 จำนวน 3 คน เป็นประชากรที่ผู้วิจัยใช้สำหรับสัมภาษณ์เพื่อจับประเด็นความรู้ จนนำไปสู่การพัฒนาชุดความรู้ ชุดที่ 3 ประกอบด้วย

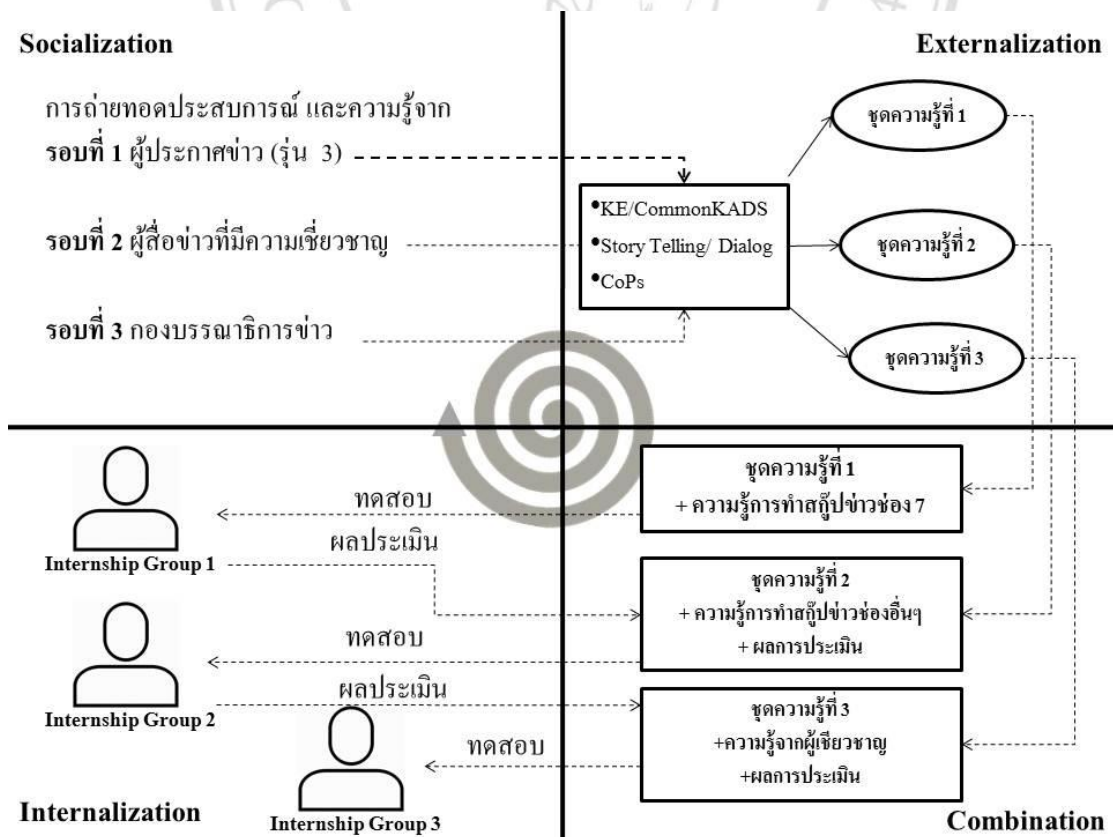
1. หัวหน้ากองบรรณาธิการข่าว
2. ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการข่าว
3. หัวหน้าแผนกอาวุโสแผนกโปรดิวเซอร์และผู้ประกาศ

กลุ่มที่ 4 เป็น Knowledge Worker ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชานิเทศศาสตร์ ที่ ได้เข้ามาฝึกงานกับทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ทั้งสิ้น 9 คน ใช้สำหรับการทดสอบ หลักสูตรอบรมการทำสตู๊ปข่าว เพื่อประเมินผลที่ได้จากคู่มือการผลิตสตู๊ป

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ มีความสามารถที่จะเป็น ตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เป็นผู้ที่มีความสามารถ และ ประสบการณ์ตรงในการผลิตสตู๊ป ถือได้ว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ฝังลึก (Tacit knowledge) อยู่แต่ละบุคคลอยู่แล้ว สามารถที่จะถ่ายโอนจนกลายเป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit knowledge) ได้เป็นอย่างดี

3.2 ขั้นตอนการวิจัย

เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรอบรมการทำสตู๊ปข่าว (หลักสูตรใหม่) โดยมีการนำองค์ความรู้ที่ได้ จากผู้เชี่ยวชาญ มาแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดร่วมกัน ตามกรอบทฤษฎีการสร้างความรู้ (Knowledge creation) เพื่อให้เกิดการถ่ายโอนความรู้จากความรู้ฝังลึก (Tacit knowledge) กลายเป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit knowledge) ตามกระบวนการของ SECI Model นั้นผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการ วิจัย ดังนี้

รูปที่ 3.1 แสดงวิธีการดำเนินงานวิจัยตามแบบจำลอง SECI Model

กระบวนการ Socialization

ในกระบวนการนี้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะทำการจับประเด็นความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสก็๊ป จากประชากรทั้ง 3 กลุ่มเพื่อดึงเอา Tacit Knowledge ของแต่ละคนให้เป็น Explicit Knowledge ผ่านการเล่าเรื่อง (Story telling) หรือ สนทนา (Dialog) มาพูดคุยเพื่อระดม และแลกเปลี่ยนความคิด เพื่อนำประเด็นความรู้ที่ได้มาพัฒนาเป็นชุดความรู้ ในกระบวนการต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายประชุม ทั้งหมด 4 ครั้ง มีรายละเอียดการประชุมดังนี้

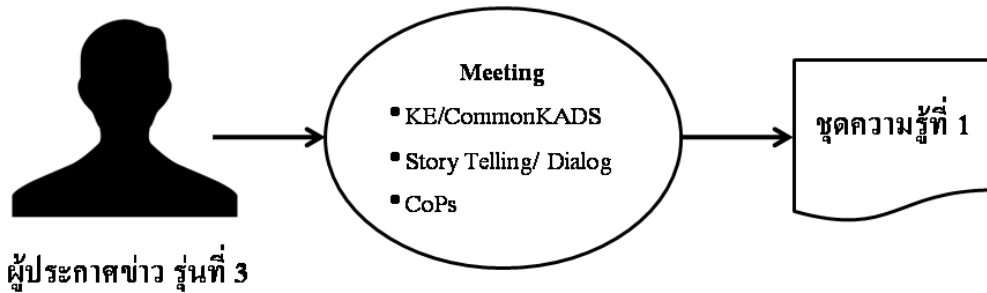
- 1.1. ประชุมครั้งที่ 1 เป็นการการประชุมสัมภาษณ์กำหนดขอบเขตการจับความรู้ (Scoping Meeting) เพื่อแจ้งให้ทราบวัตถุประสงค์และความเป็นมาของการวิจัยในครั้งนี้และกำหนดตารางนัดหมายการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป
- 1.2. ประชุมครั้งที่ 2 เป็นการประชุมสัมภาษณ์จับความรู้ (Knowledge Capture Meeting) เพื่อกำหนด Critical Task ของการทำสก็๊ปข้าว และกำหนดตัวผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในแต่ละ Critical Tasks
- 1.3. ประชุมครั้งที่ 3 เป็นการประชุมสัมภาษณ์กรณีศึกษา (Case Study Meeting) เพื่อศึกษาถึงกรณีศึกษาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเพื่อทบทวนกระบวนการต่าง ๆ
- 1.4. ประชุมครั้งที่ 4 เป็นการประชุมสัมภาษณ์ทวนสอบความเข้าใจ (Validation Meeting) เพื่อให้วิศวกรความรู้ สอนกลับ ความรู้ การทำสก็๊ปข้าวและทบทวนกรณีศึกษาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วย

กระบวนการ Externalization

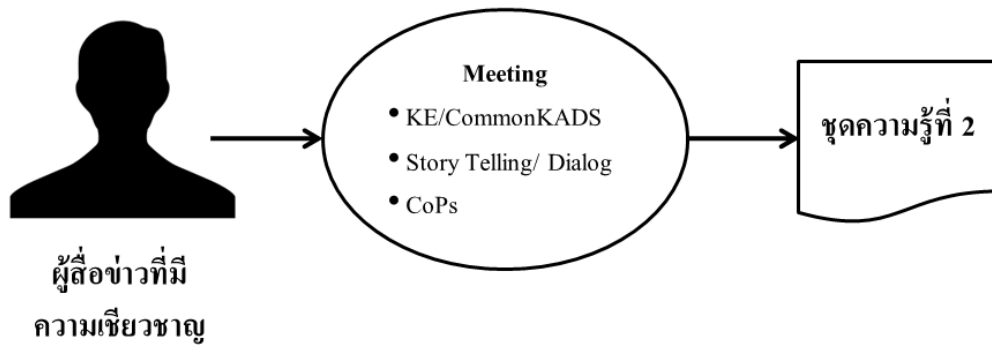
ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยต้องการที่จะแปลงความรู้ที่ได้จากกระบวนการ Socialization มาจัดกลุ่ม โดยดึงเอาความรู้ฝังลึกที่อยู่ในประชากรแต่ละกลุ่ม (Tacit Knowledge) ให้กลายมาเป็น Explicit Knowledge มาทำการจัดกลุ่ม จัดหมวดหมู่ของปัญหา ซึ่งจะทำให้เกิดการจัดกลุ่มของความรู้ (Conceptual Knowledge) ที่เป็นเหตุเป็นผล ให้อยู่ในรูปแบบของเอกสารชุดความรู้ เพื่อเป็นการบ่งชี้ว่า ความรู้ใดเป็นความรู้ที่สำคัญและจำเป็นต่อการทำงานมากที่สุด ซึ่งจะทำให้การทำงานสามารถสำเร็จลุล่วงได้โดยในขั้นตอนนี้อาจใช้กระบวนการของ Knowledge Audit มาช่วยในการตรวจสอบหัวข้อความรู้ด้วย มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรกลุ่มที่ 1 ที่กำหนดให้เป็น Knowledge Expert ผู้วิจัยทำการจับประเด็นจนนำไปสู่การพัฒนาความรู้จนกลายมาเป็น ชุดความรู้ ชุดที่ 1

2. ประชากรกลุ่มที่ 2 ที่กำหนดให้เป็น Knowledge Expert ผู้วิจัยทำการจับประเด็นความรู้ จนนำไปสู่การพัฒนาความรู้จนกลายเป็น ชุดความรู้ ชุดที่ 2
3. ประชากรกลุ่มที่ 3 ที่กำหนดให้เป็น Knowledge Manager ผู้วิจัยทำการจับประเด็นความรู้ จนนำไปสู่การพัฒนาความรู้จนกลายเป็น ชุดความรู้ ชุดที่ 3

รูปที่ 3.2 แสดงกระบวนการพัฒนาชุดความรู้ที่ 1

รูปที่ 3.3 แสดงกระบวนการพัฒนาชุดความรู้ที่ 2

รูปที่ 3.4 แสดงกระบวนการพัฒนาชุดความรู้ที่ 3

กระบวนการ Combination และ Internalization

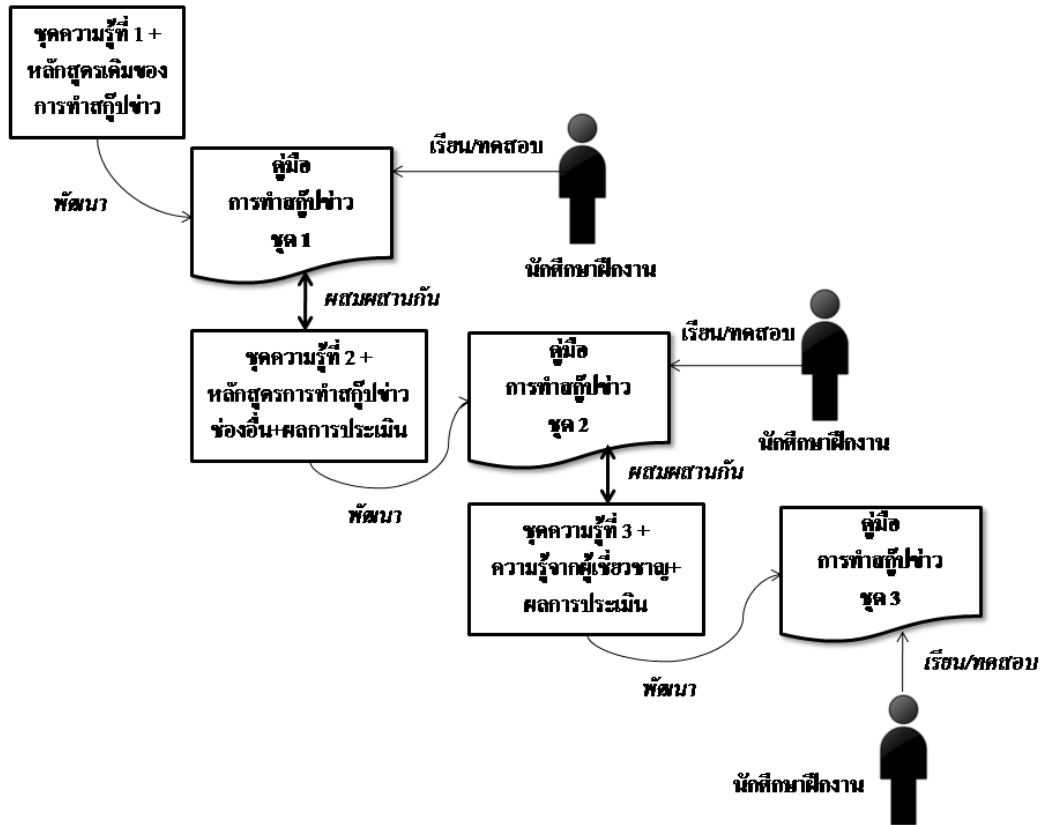
ในกระบวนการนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาชุดความรู้ที่ได้มาจากการพัฒนาในกระบวนการ Externalization มาผสมผสานกับองค์ความรู้เดิมด้านการทำสตู๊ปข้าว ดังนี้

1. นำความรู้ชุดที่ 1 ที่ได้จากผู้ประกาศข่าวของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 รุ่นที่ 3 มารวมกับองค์ความรู้เดิมที่ได้จากการทำสตู๊ปข้าว (หลักสูตรเดิม) ของทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 จนได้เป็นคู่มือการทำสตู๊ปข้าวชุดที่ 1 (Explicit Knowledge) จากนั้นนำมาแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชานิติศาสตร์ จำนวน 3 คน ที่ได้เข้ามาฝึกงานกับทางสถานีฯ ซึ่งผู้วิจัยมีจุดประสงค์ให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวได้ผ่านการลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง (Learning in action) เมื่อปฏิบัติงานบ่อย ๆ ก็จะกลายเป็นความชำนาญ และเกิดเป็นประสบการณ์ใหม่ของตนเอง เกิดเป็นความรู้ ที่เรียกว่า ความรู้เชิงปฏิบัติการ (Operational Knowledge) ซึ่งความรู้เหล่านั้นจะกลายเป็น Tacit Knowledge ติดตัวไป เมื่อได้ศึกษาจากคู่มือเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้แจกแบบทดสอบ ให้กลุ่มตัวอย่างได้ทำการทดลองเขียนสตู๊ปข้าว โดยให้ผู้ช่วยหัวหน้าบรรณาธิการข่าว เป็นผู้ทำการประเมิน พร้อมนำผลที่ได้จากการประเมินมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้ มาใช้พัฒนาให้กลายเป็นคู่มือการทำสตู๊ปข้าวชุดที่ 2 ในลำดับต่อไป

2. นำความรู้ชุดที่ 2 ที่ได้จากผู้สื่อข่าวที่มีความเชี่ยวชาญการทำสตู๊ปของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 มารวมกับองค์ความรู้ที่ได้จากการทำสตู๊ปข้าวของทางสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ และผลการประเมินที่ได้จากการทดสอบในขั้นตอนข้างต้นจนได้เป็นคู่มือการทำสตู๊ปข้าวชุดที่ 2 จากนั้นนำคู่มือที่ได้พัฒนาในขั้นตอนนี้ มาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง (ที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างเดิม) ซึ่งมีจุดประสงค์ให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ได้ผ่านการลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง (Learning in action) เมื่อปฏิบัติงานบ่อย ๆ ก็จะกลายเป็นความชำนาญ และเกิดเป็นประสบการณ์ใหม่ของตนเอง เกิดเป็นความรู้ ที่เรียกว่า ความรู้เชิงปฏิบัติการ (Operational Knowledge) ซึ่งความรู้เหล่านั้นจะกลายเป็น Tacit Knowledge ติดตัวไป เมื่อเสร็จสิ้นการทดสอบ ผู้วิจัยได้ให้ผู้ช่วยหัวหน้าบรรณาธิการข่าว เป็นผู้ทำการประเมินและนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ในครั้งนี้มาใช้ในการพัฒนาคู่มือการทำสตู๊ปข้าวชุดที่ 3 ในลำดับต่อไป

3. นำความรู้ชุดที่ 3 ที่ได้จากกองบรรณาธิการข่าวจากนั้นนำมาผสมผสานกับความรู้ที่ได้จากผลการประเมิน ในขั้นตอนข้างต้น และความรู้จากผู้ช่วยกองบรรณาธิการข่าว จนได้เป็นคู่มือการทำสตู๊ปข้าว ชุดที่ 3 จากนั้นนำคู่มือที่ได้พัฒนาในขั้นตอนนี้ มาทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง (เป็นกลุ่มตัวอย่างใหม่ที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างก่อนหน้า) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ผ่านการลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง (Learning in action) เมื่อปฏิบัติงานบ่อย ๆ ก็จะกลายเป็นความชำนาญ และเกิดเป็นประสบการณ์ใหม่ของตนเอง เกิดเป็นความรู้ ที่เรียกว่า ความรู้เชิงปฏิบัติการ (Operational

Knowledge) ซึ่งความรู้เหล่านั้นจะกลายเป็น Tacit Knowledge คิดตัวไป เมื่อเสร็จสิ้นการทดสอบ ผู้วิจัยได้ให้ผู้ช่วยหัวหน้าบรรณาธิการข่าว เป็นผู้ทำการประเมินและนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ในครั้งนี้ มาพัฒนาจนกลายเป็นหลักสูตรอบรมการทำสื่อบข่าว สำหรับผู้ประกาศข่าวหน้าใหม่

รูปที่ 3.5 แสดงกระบวนการพัฒนาคู่มือการทำสื่อบข่าว
 ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) ใช้เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่มในขณะที่ดำเนินการประชุม รวมถึงการบันทึกสิ่งที่ได้จากการสนทนากลุ่มระหว่างผู้ประกาศข่าวด้วยกัน
2. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ/กรอบการสัมภาษณ์ มีการตั้งคำถามที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนหรือการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบปลายเปิด โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำสื่อบข่าว
3. แบบทดสอบ เพื่อใช้วัดและประเมินผลความรู้ที่ได้รับจากคู่มือการทำสื่อบข่าว

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องบันทึกเสียงและจดบันทึกลงในแบบบันทึกที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นมาเองและบันทึกลงในโปรแกรม Microsoft word

2. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องบันทึกเสียงและจดบันทึกลงในแบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นมาเอง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงและปรับปรุงข้อมูล เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และปรับแก้ตามคำแนะนำจนถูกต้องสมบูรณ์ จึงนำไฟล์ที่ถูกต้องสมบูรณ์มาจัดพิมพ์เป็นคู่มือการทำสตู๊ปข้าวเพื่อนำไปใช้ในการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างในลำดับต่อไป

3. ผู้เชี่ยวชาญ (ผู้ช่วยหัวหน้าบรรณาธิการข่าว) ทำการประเมินผลการจัดทำสตู๊ปข้าวที่กลุ่มตัวอย่างได้ทดลองทำจากการศึกษาคู่มือการทำสตู๊ปข้าว จากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ หาความแตกต่างระหว่างคู่มือการทำสตู๊ปข้าวทั้ง 3 ชุด

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนของ SECI Model ให้ออกมาเป็นความรู้ 2 ประเภท คือ Tacit Knowledge และ Explicit Knowledge และวิเคราะห์ข้อมูลให้ออกมาเป็นโครงสร้าง ตั้งแต่ Critical Task และ Inference Level

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved